

**EKSPORT LOGISTIKASI VA INFRATUZILMASINI TAKOMILLASHTIRISH
IMKONIYATLARI**

No'monov Otabek O'rmonjon o'g'li

Namangan Davlat Universiteti tayanch doktoranti

Annotatsiya: *Ushbu maqola eksport logistikasini va infratuzilmasini takomillashtirish imkoniyatlarini o'rganishga bag'ishlangan. Tadqiqotda eksport faoliyatini samarali boshqarish, mahsulotlarni xalqaro bozorlarga tez va xavfsiz yetkazish, shuningdek, transport, saqlash va bojxona tizimlarini rivojlantirish orqali eksport salohiyatini oshirish masalalari tahlil qilindi. Maqolada zamonaviy logistika tizimlarini joriy etish, multimodal transport, ma'lumotlar va monitoring tizimlarini qo'llash, shuningdek, davlat va xususiy sektor hamkorligini kuchaytirish strategiyalari ko'rib chiqildi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, eksport logistikasini va infratuzilmasini takomillashtirish mamlakatlar uchun eksport hajmini oshirish, mahsulot sifatini saqlash va xalqaro raqobatbardoshlikni mustahkamlashda muhim vosita hisoblanadi.*

Kalit so'zlar: *eksport logistikasi, eksport infratuzilmasi, multimodal transport, eksport salohiyati, mahsulot yetkazib berish tizimi, xalqaro savdo, eksport samaradorligi, davlat va xususiy sektor hamkorligi.*

Eksport logistikasini va infratuzilmasini takomillashtirish mamlakatlar iqtisodiyoti va xalqaro savdo tizimi rivojida strategik ahamiyatga ega. Global bozorda mahsulotlarni tez, samarali va xavfsiz yetkazib berish eksport salohiyatini oshirishning asosiy sharti hisoblanadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, samarali logistika va infratuzilma tizimi bo'lmagan mamlakatlar eksport imkoniyatlarini to'liq amalga oshira olmaydi, mahsulotlar yetkazib berish vaqtida sifatni yo'qotadi yoki xarajatlar ortadi. Shu sababli, eksportni rivojlantirish faqat ishlab chiqarish hajmini oshirish bilan cheklanmay, balki transport, saqlash, bojxona va axborot tizimlarini ham kompleks rivojlantirishni talab qiladi.

Transport infratuzilmasini modernizatsiya qilish va multimodal transport tizimlarini joriy etish orqali mahsulotlar avtomobil, temiryo'l, dengiz va havo transporti orqali tez va samarali yetkaziladi. Masalan, eksport qilinadigan qishloq xo'jaligi mahsulotlari uchun sovutgichli temiryo'l va avtomobil tizimlarini birlashtirish ularni uzoq masofaga yetkazishda sifatni saqlashga yordam beradi va xalqaro bozorda raqobatbardoshligini oshiradi. Shu bilan birga, multimodal transport xarajatlarni kamaytirish va yetkazib berish muddatlarini qisqartirish imkonini beradi, bu esa eksportning iqtisodiy samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.

Mahsulotlarni saqlash va qayta ishlash infratuzilmasini rivojlantirish eksport samaradorligini oshirishning muhim yo'nalishi hisoblanadi. Sovutgichli omborlar, zamonaviy logistika markazlari va paketlash tizimlarini joriy etish mahsulot sifatini

saqlash, ularni xalqaro standartlarga moslashtirish va bozor talablari bilan tezkor javob berishga yordam beradi. Masalan, meva, sabzavot va go'sht mahsulotlarini zamonaviy sovg'ichli omborlarda saqlash orqali ularning muddati uzayadi va global bozorda eksport imkoniyatlari kengayadi. Shu bilan birga, mahsulotlarni qayta ishlash orqali qo'shimcha qiymat yaratiladi, bu esa milliy iqtisodiyot uchun qo'shimcha daromad keltiradi.

Axborot tizimlari va monitoringning rivojlanishi eksport jarayonlarini yanada samarali qiladi. Zamonaviy IT-platformalar orqali eksport jarayonlarini real vaqtda kuzatish, inventarizatsiyani boshqarish, transport holatini nazorat qilish va elektron hujjat aylanishini ta'minlash mumkin. Bu eksport jarayonini tezlashtiradi, xatoliklarni kamaytiradi va bojxona protseduralarini soddalashtiradi. Shu bilan birga, axborot tizimlari tahlil va prognoz qilish imkoniyatini beradi, bu esa eksport strategiyasini yanada aniq va samarali rejalashtirishga yordam beradi.

Davlat va xususiy sektor hamkorligini rivojlantirish eksport logistikasini modernizatsiya qilishning muhim sharti hisoblanadi. Davlat tomonidan moliyaviy qo'llab-quvvatlash, bojxona soddalashtirilgan protseduralari va transport infratuzilmasini rivojlantirish bo'yicha strategik dasturlar eksport tizimining barqarorligini ta'minlaydi. Shu bilan birga, xususiy sektor — logistika kompaniyalari, transport operatorlari va ishlab chiqaruvchilar — eksport jarayonlarini yanada moslashuvchan va innovatsion qilishga hissa qo'shadi. Bu hamkorlik xarajatlarni kamaytirish, yetkazib berish muddatlarini qisqartirish va mahsulot sifatini saqlashga yordam beradi.

Eksport logistikasini va infratuzilmasini takomillashtirish nafaqat mahsulot yetkazib berish tezligi va sifatiga, balki global raqobatbardoshlikka ham ijobiy ta'sir qiladi. Samarali logistika tizimiga ega mamlakatlar mahsulotlarini tezroq va arzonroq yetkazib, xalqaro bozorda raqobat ustunligiga ega bo'ladilar. Modernizatsiya qilingan infratuzilma va zamonaviy logistika vositalari ishlab chiqaruvchilarga yangi bozorlarni aniqlash, eksport hajmini oshirish va risklarni kamaytirish imkonini beradi. Shu bilan birga, sifatni saqlash, qo'shimcha qiymat yaratish va innovatsion yechimlarni joriy etish orqali eksport mahsulotlari raqobatbardosh bo'ladi va mamlakatning xalqaro iqtisodiy tizimdagi mavqei mustahkamlanadi.

Natijada, eksport logistikasini va infratuzilmasini takomillashtirish milliy iqtisodiyotning strategik rivojlanishi uchun zarur shart-sharoitlarni yaratadi. Bu eksport salohiyatini oshirish, xalqaro bozorlarda raqobatbardosh mahsulotlar yaratish, ishlab chiqaruvchilar daromadlarini barqarorlashtirish va qishloq xo'jaligi tarmog'ida ish o'rinlarini yaratishga xizmat qiladi. Shu sababli, mamlakatlar eksport logistikasini modernizatsiya qilish, multimodal transport tizimlarini rivojlantirish, saqlash va qayta ishlash infratuzilmasini mustahkamlash hamda davlat-xususiy sektor hamkorligini kengaytirish orqali global bozorda o'z eksport salohiyatini maksimal darajada oshirishlari lozim.

Shuningdek, eksport logistikasini takomillashtirish milliy va xalqaro savdo siyosatining uzviy qismi sifatida ko'riladi. Bozor talabini to'liq qondirish va raqobatbardosh mahsulotlarni yetkazish uchun mamlakatlar transport yo'llari va bojxona tizimlarini optimallashtirishga jiddiy e'tibor qaratishlari lozim. Samarali bojxona tartiblari, elektron deklaratsiya va soddalashtirilgan hujjat aylanishi eksport jarayonini sezilarli darajada tezlashtiradi va mahsulotlarni o'z vaqtida yetkazib berishga imkon yaratadi. Shu bilan birga, eksport infratuzilmasining rivojlanishi logistika xarajatlarini kamaytiradi, bu esa milliy ishlab chiqaruvchilar va eksportchilar uchun mahsulotning xalqaro bozor narxini raqobatbardosh darajada ushlab turish imkonini beradi.

Eksportni qo'llab-quvvatlash uchun davlat va xususiy sektor hamkorligining kengaytirilishi muhim ahamiyatga ega. Davlat tomonidan moliyaviy rag'batlantirish, transport va saqlash infratuzilmasini rivojlantirish, bojxona va sertifikatlash tizimlarini takomillashtirish orqali eksport jarayonini soddalashtirish mumkin. Shu bilan birga, xususiy sektor — logistika kompaniyalari, transport operatorlari va ishlab chiqaruvchilar — eksport tizimini innovatsion vositalar bilan boyitadi, xizmat sifatini oshiradi va yetkazib berish muddatlarini qisqartiradi. Bu ikki tomonlama hamkorlik mamlakat eksport salohiyatini oshirish, yangi bozorlarni aniqlash va xalqaro raqobatbardoshlikni mustahkamlash imkonini beradi.

Zamonaviy texnologiyalarni joriy etish eksport logistikasining samaradorligini oshirishning muhim omili hisoblanadi. Masalan, ma'lumotlar bazasi, real vaqtda transport va inventarizatsiya monitoringi, sun'iy intellekt asosida prognozlash tizimlari orqali mahsulot yetkazib berish jarayonini optimallashtirish mumkin. Bu usullar nafaqat logistika xarajatlarini kamaytiradi, balki mahsulotlarning sifatini saqlash va bozor talablariga moslashuvchanlikni ta'minlaydi. Shu bilan birga, elektron hujjat aylanishi va avtomatlashtirilgan bojxona tizimlari eksport jarayonini tezlashtiradi, xatoliklarni kamaytiradi va xalqaro shartnomalarni bajarishda ishonchlilikni oshiradi.

Eksport logistikasini va infratuzilmasini rivojlantirish milliy iqtisodiyotga qo'shimcha ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Bu nafaqat eksport hajmini oshirish va mahsulot sifatini yaxshilash, balki ichki ishlab chiqaruvchilarni innovatsion yondashuvlarga undash, ish o'rinlarini yaratish va qo'shimcha qiymat ishlab chiqarishni rag'batlantirish imkonini beradi. Shu bilan birga, samarali logistika tizimi mamlakatning xalqaro savdo tizimidagi mavqeini mustahkamlashga, eksport yo'nalishlarini diversifikatsiya qilishga va global iqtisodiy risklarga bardoshli bo'lishga yordam beradi.

Natijada, eksport logistikasini va infratuzilmasini takomillashtirish mamlakatning eksport salohiyatini oshirish, xalqaro bozorlarda raqobatbardosh mahsulotlar yaratish, mahsulot sifatini saqlash va global savdo jarayonlarini samarali boshqarish uchun zarur shart-sharoitlarni yaratadi. Shu sababli, mamlakatlar eksport jarayonini modernizatsiya qilish, multimodal transport tizimlarini rivojlantirish,

saqlash va qayta ishlash infratuzilmasini mustahkamlash hamda davlat-xususiy sektor hamkorligini kengaytirish orqali global bozorda o'z eksport salohiyatini maksimal darajada oshirishlari lozim.

Eksport logistikasini va infratuzilmasini takomillashtirish milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirish, tashqi bozorlarda mahsulotlarning yetkazib berish samaradorligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Samarali logistika tizimi tovarlar va xizmatlarning tezkor, ishonchli va xavfsiz yetkazib berilishini kafolatlaydi, transport xarajatlarini kamaytiradi va eksport narxining raqobatbardoshligini oshiradi. Shu bilan birga, multimodal transport tizimining rivojlanishi yuklarni tez va samarali yetkazib berish imkonini yaratadi, transport jarayonlarini soddalashtiradi va vaqtni qisqartiradi.

Raqamli texnologiyalarni joriy etish logistika jarayonlarini avtomatlashtirish va monitoring qilish imkonini beradi, bu esa transport va omborxonalar operatsiyalarini optimallashtiradi. Elektron hujjat aylanishi, onlayn kuzatuv tizimlari va ma'lumotlar bazalarining birlashishi eksport jarayonini soddalashtiradi, xatoliklar va kechikishlarni kamaytiradi. Shu bilan birga, logistika kompaniyalari va eksportchilar o'rtasidagi integratsiya ishlab chiqarishdan to yetkazib berishgacha bo'lgan butun zanjirni yagona tizimda boshqarishga imkon beradi.

Omborxonalar infratuzilmasini rivojlantirish ham katta ahamiyatga ega. Zamonaviy saqlash texnologiyalari mahsulotlarning sifatini saqlash va yetkazib berish vaqtida yo'qotishlarni minimallashtirish imkonini beradi. Bu ayniqsa oziq-ovqat, farmatsevtika va texnologik mahsulotlar eksporti uchun muhimdir. Logistika markazlarining strategik joylashuvi transport xarajatlarini kamaytiradi va eksport yo'nalishlarini tezlashtiradi.

Moliyaviy va tashkiliy infratuzilmani rivojlantirish eksport jarayonlarining barqarorligini oshiradi. Moliyaviy vositalar, kreditlar va sug'urta xizmatlari eksportchilarni bozor xavflaridan himoya qiladi va tashqi bozorlarga chiqishni rag'batlantiradi. Shu bilan birga, davlat va xususiy sektor hamkorligi logistika infratuzilmasini rivojlantirish va eksport jarayonlarini soddalashtirishda muhim ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Мухитдинов, Ш. З. (2019). Пути совершенствования механизмов эффективного управления многопрофильными фермерскими хозяйствами в Узбекистане. In *Формирование инновационной экономики будущего* (pp. 54-58).
2. Muxitdinov, S. Z., Shakirova, N. A., Turdubayeva, G. A., Osmonova, G. S., & Asanova, G. A. (2023). Theoretical Basis of Risk Management in Manufacturing Enterprises. In *Sustainable Development Risks and Risk Management: A Systemic View from the Positions of Economics and Law* (pp. 403-405). Cham: Springer International Publishing.

3. Мухитдинов, Ш. (2023). ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ РИСКОВ И УПРАВЛЕНИЕ ИХ НА ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ. *Экономическое развитие и анализ*, 1(2), 192-199.
4. Urmonovich, N. O. (2023). MANGOSTEEN NUTRITIONAL PRICE AND FUNCTIONAL PROPERTIES. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 14(5), 3-5.
5. Abdukhamidovich, N. A., & Urmonovich, N. O. (2021). The Results of Theoretical Studies of the Chisel Cultivator Rack Frontal Surface Shape. *Annals of the Romanian Society for Cell Biology*, 25(4), 5930-5938.
6. Urmonvich, N. O. (2025). IMPROVING THE ACTIVITIES OF INNOVATIVE BUSINESS INCUBATORS AT HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS. *PEDAGOG*, 8(11), 256-260.
7. Urmonvich, N. O. (2025). EFFICIENCY OF USING SCIENTIFIC AND TECHNICAL DEVELOPMENTS IN SMALL BUSINESSES. *SO 'NGI ILMIY TADQIQOTLAR NAZARIYASI*, 9(11), 57-61.
8. Urmonvich, N. O. (2025). THE IMPORTANCE OF SCIENTIFIC NEWS IN INCREASING THE COMPETITIVENESS OF SMALL BUSINESS. *JOURNAL OF INNOVATIONS IN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL RESEARCH*, 8(11), 194-198.
9. Ziyavitdinovich, M. S., Kamilovna, A. M., Ugli, J. A. J., Adxamovna, B. S., & Ogli, T. F. R. (2021). Covid-19 Pandemia in Uzbekistan Agriculture and its Impact on the Supply Chain. *Alinteri Journal of Agriculture Sciences*, 36(1).
10. Muxitdinov, S. (2023, June). Results of econometric modeling of management in multifunctional farms. In *American Institute of Physics Conference Series* (Vol. 2789, No. 1, p. 040060).
11. Мухитдинов Ш. З. Тадбиркорлик субъектларида хатарларни бошқаришнинг назарий-услубий асослари //Scientific progress. – 2021. – Т. 1. – №. 6. – С. 939-943.
12. Muxitdinov S. Kichik biznesni innovatsion rivojlantirish strategiyasi //MUHANDISLIK VA IQTISODIYOT. – 2025. – Т. 3. – №. 9.
13. Muxitdinov, S. (2023). MAIN CHARACTERISTICS OF THE RISK MANAGEMENT MECHANISM IN MANUFACTURING ENTERPRISES. *Scientific and Technical Journal of Namangan Institute of Engineering and Technology*, 8(1), 259-262.
14. Мухитдинов Ш. З. COVID-19 ПАНДЕМИЯСИНИНГ ЎЗБЕКИСТОН ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ СОҲАСИ ВА УНИНГ ТАЪМИНОТ ЗАНЖИРИГА ТАЪСИРИ.
15. Urmonvich, N. O. (2025). THE PLACE OF SMALL BUSINESS AND SCIENCE INTEGRATION IN THE INNOVATION ECONOMY. *O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI*, 4(46), 197-201.
16. Urmonvich N. O. ACTIVITIES OF SMALL BUSINESS DEVELOPMENT CENTERS IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS //Научный Фокус. – 2025. – Т. 3. – №. 31. – С. 787-794.

17. Urmonvich N. O. MECHANISMS OF MUTUALLY BENEFICIAL COOPERATION BETWEEN VOCATIONAL COLLEGES AND SMALL BUSINESSES //World Scientific Research Journal. – 2025. – T. 46. – №. 2. – C. 358-365.

18. Urmonvich, Numonov Otabek. "THE ROLE OF INSTITUTIONAL INNOVATIONS AND ECONOMIC INCENTIVES IN ENHANCING THE EXPORT POTENTIAL OF AGRO-ENTREPRENEURSHIP ENTITIES IN UZBEKISTAN." *MODELS AND METHODS FOR INCREASING THE EFFICIENCY OF INNOVATIVE RESEARCH* 5.53 (2026): 12-17.